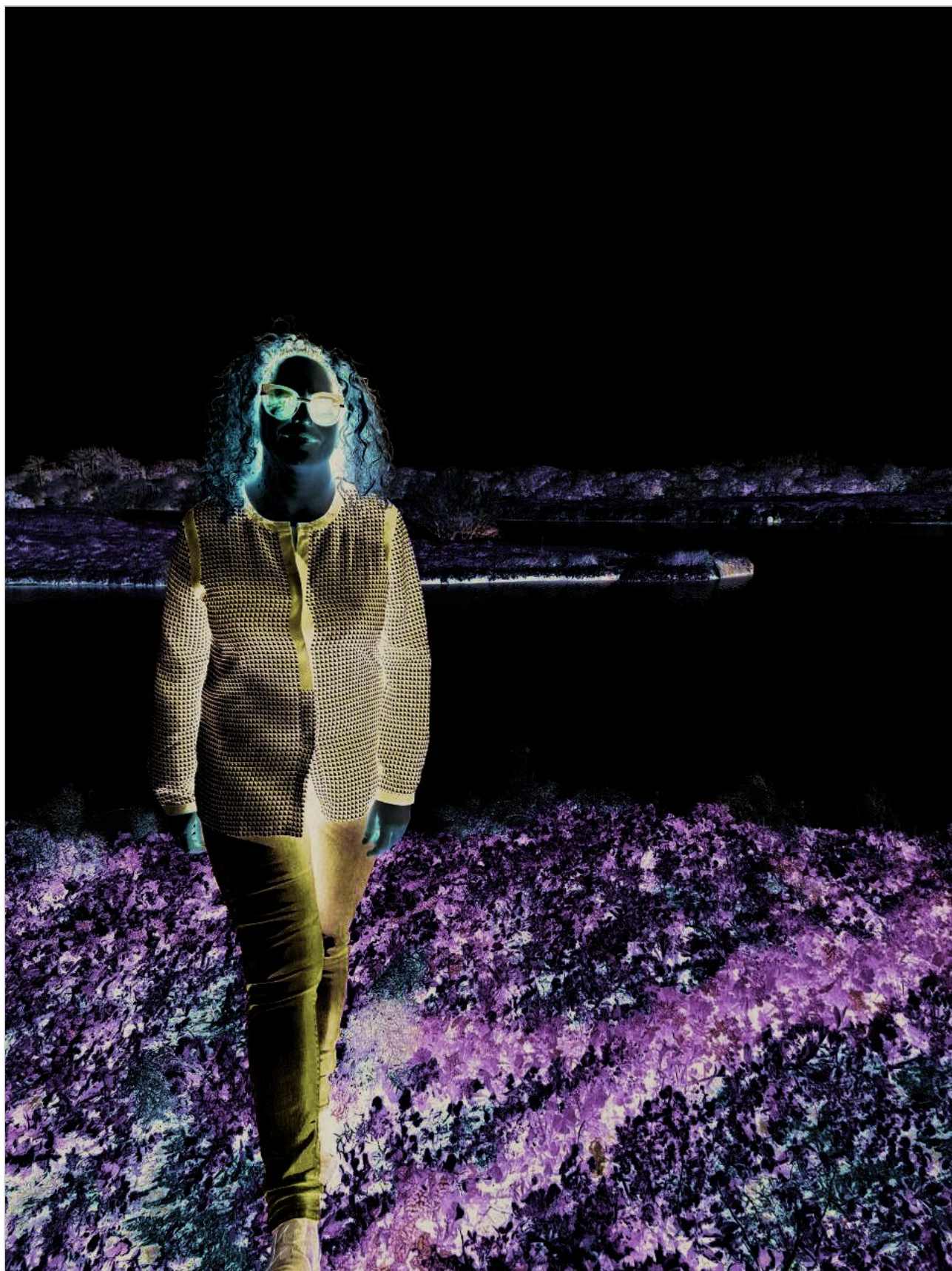

דרוש צדק חברתי וסביבתי

מאת: יובל גמליאל | TheMarker Magazine, המחלקה המסחרית – תוכן שיווקי, נובמבר 2021

תופעת איי החום העירוניים הולכת ומתעצמת בישראל בשל ההתחממות הגלובלית, והיא גורמת לעליית טמפרטורות בקצב מהיר מהממוצע העולמי. אחד הפתרונות לכך הוא הרחבת השטחים הפתוחים, דוגמת פארק נחל קישון העתידי, המהווה ריאה ירוקה וחיונית לתושבי חיפה והסביבה — כך אומרת שרון נסים, מנכ"לית הרשות לנחל הקישון.

שרון נסים על רקע מלחת הקישון, "האפנדיקס". צילום: אלון בן מאיר, רשות נחל הקישון.

ריפות ענק, גלי חום קיצוניים, שיטפונות כבדים, נמסת קרחונים בקטבים, הצפות, בצורות ועוד. בשנה החולפת התמקדו כלי התקשורת בארץ ובעולם במגפת הקורונה והשלכותיה הקשות, אך מסתבר שלצד

הקורונה המשיך לשגשג לו משבר נוסף וחמור לא פחות: משבר האקלים. המשבר מדיר שינה מעיני המומחים, וממשלת ישראל אישרה לאחרונה תוכנית פורצת דרך בהיקף של 15.5 מיליארד שקלים להתמודדות עם המשבר המאיים.

ככל תוכנית ממשלתית, ימים יגידו אם היא אכן תיושם בשטח, אך מה שברור הוא שישנם כמה נושאים אקוטיים שערים צריכה הממשלה להתמודד בראשונה. "אחד מאלו נוגע לתופעת איי החום העירוניים, המתעצמת בשל ההתחממות הגלובלית והיא בעלת השפעה ניכרת על הטמפרטורה", מסבירה שרון נסים, מנכ"לית רשות נחל קישון. "המרחבים העירוניים מתחממים במהלך היום יותר מאשר הסביבה המקיפה אותם ומתקררים לאט יותר בלילה. דבר זה נובע מאגירת החום במשטחים שמאפיינים את המרחב העירוני ויצירת חום על ידי פעילות בניינים, רכבים וכדומה. בשל צפיפות הבינוי ישנה חסימה של תנועת האוויר, ולכן מואט תהליך ההתקררות הטבעי על ידי הרוח".

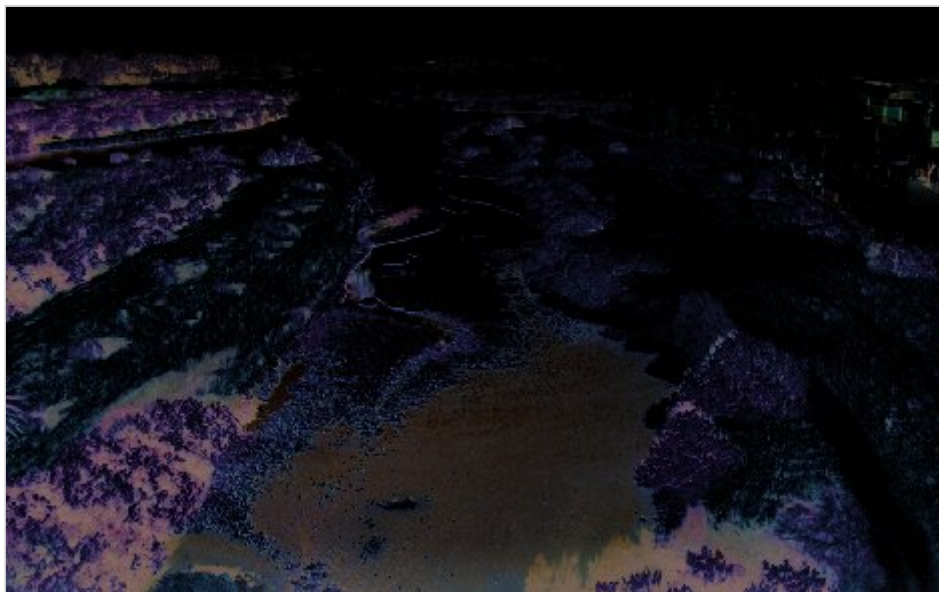
פחות צמחייה – יותר חם

לדברי נסים, מחקרים שנעשו בארץ והשוו בין שכונות בתל אביב ובבאר-שבע הצביעו על פערים של 9 מעלות צלזיוס בין שכונות בעלות צמחייה רבה, לעומת שכונות בעלות צמחייה מועטה, כאשר הטמפרטורה הממוצעת בעיר הייתה גבוהה ב-3.6 מעלות בממוצע מהאזור הכפרי הסובב אותה.

"שינויי האקלים משפיעים על המרחבים הפתוחים בישראל, ובכללם נחל קישון וסביבותיו", היא אומרת. "שינויים אלה גורמים להתמעטות מיני צומח וחי, התפרצות מינים פולשים, שינויים באיכות המים וכמותם, והגברת תופעת אי החום העירוני. לאחרונה בדקנו באמצעות מצלמה תרמית את תופעת אי החום העירוני במורד נחל קישון, באזור המלחה אליו סמוכים שטחי אחסון מכולות ומחסנים לוגיסטיים של חברת נמלי ישראל, והממצאים לצערי לא הותירו מקום לספק".

מה גיליתם?

"בצילומים היה ניתן לראות בבירור הפרשי טמפרטורה של 18 מעלות בין השטחים הירוקים הפתוחים ובין משטחי האספלט והמכולות שפלטו חום רב. הטמפרטורה באזורים המכוסים בצמחייה הייתה כ-29 מעלות צלזיוס, בעוד שבמשטחי המכולות הגיעה הטמפרטורה לכדי 47 מעלות צלזיוס".

מבט מלמעלה על מלחת הקישון "האפנדיקס" ושטחי אחסון המכולות. צילום: "מכנף מיפוי ושירותים אוויריים" עבור רשות נחל הקישון.

מה הפתרון לכך?

"באזור זה של מורד הנחל קיים צורך בהרחקת מבני הענק של מרכזי האחסון וההמכלה ממרחב הנחל, ויש לשמרו כאזור פתוח טבעי, נקי מסיכויי חומרים מסוכנים ומפעילות אינטנסיבית. יש לעשות זאת הן משיקולים אקולוגיים והידרולוגיים, הן משיקולי המאבק בתופעת אי החום העירוני ובהתחממות הכללית, והן מהצורך החשוב בפיתוח פארקים ושטחי פנאי ונופש בחיק הטבע, גם לטובת הציבור הרחב המשווע לאתרים מסוג זה לאורך צירי מים".

"יש לציין כי הטמפרטורות בישראל עולות כבר כעת בקצב מהיר יותר מהממוצע העולמי, ולכן ישנה דחיפות רבה יותר בנקיטת צעדי מנע משמעותיים. אנו סבורים כי על ועדות התכנון המקומיות והמחוזיות להירתם למאמץ וליישם בהחלטותיהן את עקרונות השמירה על השטחים הפתוחים, הכוללים שמירה על מינים, מיגור צמחייה פולשנית ונטיעות לביסוס הצומח המקומי. יש כאלו שמסתכלים אך ורק על ההיבט הכלכלי בכל הקשור למרכזי האחסון וההמכלה הנמצאים כיום בשטח הנחל, וזו לטעמי הסתכלות קצרת טווח, כי אם נשמור על משאבי הטבע שלנו ועל השטחים הפתוחים — כמו במקרה שלנו בנחל הקישון — יש לכך ערכים ותועלות כלכליות ארוכות טווח. מטרופולין חיפה נמצא ליד בתי זיקוק ומתקני תשתית לאומיים, ולכן חשוב לנו מאוד להרחיב כמה שיותר את שטח הפארק הירוק והייחודי הזה לטובת הציבור. כדי לממש את חזון הפארק יש צורך בהחלטת ממשלה מתקצבת הכוללת מרכיבי הקמה ותחזוקה שוטפת".

יוסי סורוג'ון, ראש תחום תכנון ברשות, מוסיף ואומר: "באזור המרכז קיימים שני פארקי נחל גדולים — פארק אריאל שרון, המשתרע על קרוב ל-8,000 דונם, ולא רחוק ממנו פארק הירקון, המשתרע על קרוב ל-3,500 דונם. נכון להיום, ועדות התכנון אישרו במורד נחל קישון פארק שישתרע על 950 דונם בלבד, ואנו מבקשים להרחיב אותו בצורה משמעותית. ישנה חשיבות רבה לשמירת שטחים פתוחים איכותיים המשמרים את בתי הגידול הייחודיים של מלחת הקישון ומהווים שטחי חלחול טבעיים התורמים לצמצום

נזקי ההצפות. תושבי חיפה הם תושבים שווי זכויות במדינה, ומגיעה גם להם ריאה ירוקה משמעותית ואיכותית. צריך לעשות כאן צדק חברתי וסביבתי".

ליצירת קשר: kishon.org.il